

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-03-28

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman samt justitierådet Thomas Bull

En ny paketreselag - ett starkare resenärsskydd

Enligt en lagrådsremiss den 15 mars 2018 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. paketreselag,
2. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
3. lag om ändring i sjölagen (1994:1009),
4. lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt,
5. lag om ändring i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
6. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Felix Rådberg och Katarina Bilge.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om paketresor

1 kap. 1 §

Den första punkten i paragrafens andra stycke bör formuleras om, förslagsvis till ”varar kortare tid än 24 timmar - -”.

1 kap. 3 §

Enligt paragrafen avses i lagen med *paketresa* en kombination av minst två olika typer av resetjänster som avser samma resa. Det framgår inte av lagtexten vad som avses med typer av resetjänster. I författningskommentaren sägs att de fyra olika typerna av resetjänster anges i 2 §. Enligt 2 § avses med resetjänst 1. passagerartransport, 2. inkvartering som inte utgör en integrerad del av en passagerartransport och som inte är för bostadsändamål, 3. uthyrning av en bil eller av en motorcykel som kräver körkort med behörighet A, eller 4. en turisttjänst som inte utgör en integrerad del av en resetjänst som avses i 1–3.

En paketresa ska tydligen bestå av en kombination av resetjänster från minst två av de fyra kategorier som anges i 2 §. Att detta är innebörden kan inte utläsas omedelbart av lagtexten. Paketresa är ett centralt begrepp i lagen som bör vara otvetydigt till sin innebörd. Under den fortsatta beredningen bör övervägas om begreppet kan förklaras tydligare i lagtexten.

2 kap 1 §

Paragrafen anger viss information som arrangören, i den utsträckning det är relevant för de resetjänster som erbjuds, ska ge resenären innan ett paketreseavtal ingås.

Första stycket 2 b) föreskriver att information ska ges om "transportmedel och dess typ och standard". Lagrådet föreslår att punkten utformas mer analogt med 2 c), t.ex. "transportmedlets eller transportmedlens typ och standard".

Enligt första stycket 2 d) ska information ges om "vilka måltider som ingår" medan 2 e) föreskriver att information ska ges om "besök, utflykter och andra tjänster som ingår". Lagrådet förutsätter att ordet "vilka" i 2 d) inte har någon betydelse för informationsinnehållet och föreslår att ordet stryks.

I paragrafens andra stycke föreskrivs att arrangören innan avtal ingås också ska informera resenären om hans eller hennes rättigheter och om den resegaranti enligt resegarantilagen som gäller för paketresan. Informationen ska enligt förslaget ges i ett standardformulär som fastställs av regeringen.

Det standardformulär som avses är intaget i bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG. Att formuläret fastställs av regeringen behöver inte tynga lagtexten.

2 kap. 6 §

I paragrafens första mening föreskrivs att ett paketreseavtal och en bekräftelse på ett sådant avtal ska innehålla alla villkor för paketresan. Andra krav på avtalets innehåll anges också i paragrafen. Enligt 2 kap. 11 § tillämpas marknadsföringslagen med undantag för bestämmelserna om marknadsstörningsavgift, om resenären inte har fått information enligt 6 §.

Lagrådet konstaterar att det är ogörligt att i ett avtal ange alla villkor för en paketresa. I praktiken förutsätter de avtal som kan komma att omfattas av paketreselagen att de villkor som parterna kommit överens om kompletteras med regler i civilrättslig lagstiftning. Det kan mot den bakgrunden inte rimligen vara avsikten att paketreseavtalet ska innehålla "alla" villkor för paketresan.

Den föreslagna lagen föreskriver bara marknadsrättsliga följder av att ett paketreseavtal inte innehåller alla villkor för paketresan. Frågan inställer sig om bestämmelsen är tänkt att ha civilrättsliga följder. Ska det exempelvis vara tillåtet att åberopa ett villkor som inte har tagits in i avtalet?

Bestämmelsens innebörd och utformning bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

Enligt andra stycket 6 ska det i avtalet och bekräftelsen även finnas information om hur en underårig resenär kan kontaktas, om det är en resa som innefattar inkvartering. Av författningskommentaren framgår att bestämmelsen tar sikte på situationen att en underårig reser utan förälder eller någon annan ansvarig person. Denna begränsning bör framgå av lagtexten.

2 kap. 13 §

Enligt paragrafen har en resenär rätt till ersättning för skada i vissa situationer. I författningskommentaren (s. 121) uttalas att rätten till skadestånd omfattar alla typer av skadestånd. Med hänvisning till skäl 34 i direktivet sägs att även ideell skada ska kunna ersättas. I kommentaren till skadeståndsbestämmelsen i 4 kap. 9 § hänvisas också till EU-domstolens avgörande i mål C-168/00, Simone Leitner mot TUI Deutschland GmbH & Co.

Beträffande svensk rätt hänvisas i remissen till NJA 2016 s. 900. I det rättsfallet var det fråga om försening av en reguljär flygresa. Högsta domstolen fann att den omständigheten att förseningen hade medfört tidsspillan normalt inte var tillräckligt för att berättiga till ersättning för ideell skada. I domen gjorde Högsta domstolen vissa uttalanden om paketresor. Dessa uttalanden har emellertid karaktär av *obiter dicta* och tillåter ingen bestämd slutsats om innebörden av svensk rätt vid paketresor.

Det kan ifrågasättas att remissens förslag uppfyller unionsrättens krav på klart och tydligt genomförande i nationell rätt såvitt gäller ersättning för ideell skada. Frågan bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

3 kap. 2 §

I paragrafen föreskrivs att det avtalade priset på en paketresa får höjas bara om någon av ett antal uppräknade omständigheter föreligger. En prishöjning är t.ex. enligt första stycket 1 b) tillåten endast om den sker som en direkt följd av ändrade "skatter eller

avgifter som tas ut av tredje man för resetjänster som ingår i paketresan”. Lagrådet föreslår att inledningen till paragrafen förtydligas enligt följande.

Arrangören får höja det avtalade priset på en paketresa endast om

1. prishöjningen görs som en direkt följd av ändrade
 - a) priser på drivmedel - - - ,
 - b) kostnader för arrangören i form av skatter eller avgifter för resetjänster som ingår i paketresan, eller
 - c) växelkurser,

Lagrådet föreslår vidare att paragrafens andra stycke görs lättare att läsa genom att delas upp i två meningar enligt följande.

Information enligt första stycket 3 ska innehålla skälen för prishöjningen och en redogörelse för hur det nya priset har beräknats. Informationen ska ges i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären.

3 kap. 3 §

Om det framgår av paketreseavtalet att en prishöjning får göras har resenären enligt paragrafen rätt till prissänkning vid sådana ändringar av priser, skatter, avgifter eller växelkurser som avses i 2 § första stycket 1, som inträffar innan paketresan påbörjas och som leder till minskade kostnader för arrangören.

Som paragrafen är utformad har resenären rätt till prissänkning vid minskade kostnader av angivet slag för arrangören under den enda förutsättningen att paketreseavtalet innehåller en möjlighet till prishöjning. Det krävs således inte att arrangören skulle ha haft rätt att höja priset om samma kostnader skulle ha ökat. En sådan brist på reciprocitet följer också av artikel 10.4 i 2015 års paketresedirektiv. Den bör emellertid tydliggöras i författningskommentaren.

3 kap. 4 §

Lagrådet föreslår att paragrafens inledning ges följande lydelse.

Om arrangören i paketreseavtalet har förbehållit sig rätten att göra ändringar som inte avser priset, - - -

3 kap. 5 §

Paragrafen anger förutsättningarna för att resenären ska ha rätt att frånträda paketreseavtalet. Lagrådet föreslår att första styckets två punkter inleds på följande sätt.

1. väsentligt ändrat någon av resetjänsternas huvudsakliga egenskaper - - -
2. inte uppfyller ett särskilt krav - - -

3 kap. 5 och 6 §§

I 5 § tredje stycket behandlas vad som gäller om resenären frånträder paketreseavtalet därför att arrangören har förklarat att paketresan inte kommer att fullgöras i enlighet med avtalet. I 6 § andra stycket finns ytterligare en bestämmelse om den situationen. I den paragrafens sista stycke regleras dessutom vad som gäller om resenären inte frånträder avtalet. Lagrådet föreslår att de nu nämnda bestämmelserna sammanförs till en ny paragraf, som placeras efter 5 och 6 §§. Hänvisningen i 6 § andra stycket till första stycket 2 är överflödig. Paragrafen kan ges följande lydelse.

7 § Resenären ska inom den frist som anges i 6 § 1 meddela arrangören om han eller hon vill frånträda avtalet. En resenär som inte gör det, förlorar sin rätt att frånträda avtalet.

Om resenären frånträder paketreseavtalet och inte accepterar en ersättningsresa enligt 6 § 3, har han eller hon rätt till ersättning enligt 4 kap. 9–11 §§.

Frånträder resenären inte avtalet har han eller hon rätt till prisavdrag, om avtalsbrottet innebär att paketresan blir sämre. Resenären har rätt till pris-

avdrag även om han eller hon accepterar en ersättningsresa som är sämre än den ursprungligen avtalade paketresan.

Om Lagrådets förslag godtas, får 7–9 §§ numreras om.

3 kap. 7 §

Paragrafen anger villkor för arrangörens rätt att ställa in en paketresa. I första styckets tre punkter anges senaste tidpunkt då en resa får ställas in. Tidpunkten bör anges utifrån när resan ”skulle ha påbörjats”. I första och tredje punkterna bör ordet ”tid” läggas till på det sätt som föreslogs i kommentaren till 1 kap. 1 §.

I sista stycket anges att arrangören också får ställa in en resa om den inte kan genomföras och arrangören utan onödigt dröjsmål informerat resenären om att den ställs in. Bestämmelsen kan läsas som att en arrangör som inte informerat resenären i tid inte får ställa in en resa, trots att denna inte kan genomföras. Lagrådet föreslår att stycket ges följande lydelse.

Arrangören får också ställa in resan, om den inte kan genomföras på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Arrangören ska utan onödigt dröjsmål innan paketresan skulle ha påbörjats informera resenären om att resan ställs in.

4 kap. 4 §

Paragrafen reglerar frågor om ersättningsarrangemang och annat avhjälpande när en paketresa har påbörjats men en betydande del av de resetjänster som omfattas av avtalet inte kan tillhandahållas.

I andra stycket föreskrivs att sådana ersättningsarrangemang ska vara ”likvärdiga med” eller av högre kvalitet än den resetjänst som inte kan tillhandahållas.

Enligt tredje stycket får resenären avvisa ett erbjudande om ersättningsarrangemang endast om erbjudandet inte "är jämförbart" med vad som skulle ha tillhandahållits enligt avtalet (eller om det prisavdrag som erbjuds inte är skäligt). Enligt författningskommentaren innebär detta att ersättningsarrangemangen ska ha ungefär samma standard som de resetjänster som ingår i avtalet.

Om avsikten är att "jämförbar" ska ha samma innebörd som "likvärdig", bör samma uttryck användas i de båda styckena. I annat fall bör utvecklas vad som avses med orden.

4 kap. 9 §

Se vad Lagrådet har anfört i anslutning till 2 kap. 13 §.

5 kap. 1 §

Lagrådet föreslår att första stycket 3 ges följande lydelse.

3. i vilken utsträckning resan kommer att omfattas av resegaranti enligt resegarantilagen (2018:000), och vem som i så fall ansvarar för utbetalning av ersättning enligt resegarantin.

5 kap. 2 §

Paragrafen anger att den näringsidkare som ingår ett avtal som medför att ett sammanlänkat researrangemang uppkommer ska informera den näringsidkare som underlättat uppkomsten av arrangemanget. Någon sanktion för det fall att information inte ges föreskrivs inte. De sammanlänkade researrangemangen torde förutsätta en avtalsrelation eller liknande mellan näringsidkarna och det kan ifrågasättas om bestämmelsen fyller någon funktion utöver att ange vad som rimligen redan gäller till följd av en sådan överenskommelse. Den bör utgå.

5 kap. 5 §

Se vad Lagrådet har anfört i anslutning till 2 kap. 13 §.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.